

บทที่ 3

เรื่องราวของเทพอัศวินในสมัยพระเวท มหาकाพย์และปุราณะ

เรื่องราวของเทพอัศวินจัดเป็นเทพนิยายในสมัยพระเวท และวิวัฒนาการมาจนถึงสมัยมหากาพย์และปุราณะ ซึ่งในสมัยหลังนี้เรื่องราวและบุคลิกของเทพอัศวินได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง ฉายาของเทพอัศวินที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 และบทสวดสรรเสริญในคัมภีร์ฤคเวทสามารถจะนำมาประมวลเป็นเรื่องราวของเทพอัศวินในด้านต่าง ๆ เช่น กำเนิด รูปสมบัติ คุณสมบัติ พาหนะ ที่ประทับ หน้าที่ ตลอดจนอำนาจและความสามารถ ตำแหน่งในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและความช่วยเหลือเหลือต่าง ๆ ที่พระองค์ประทานแก่มวลมนุษย์ ส่วนในมหากาพย์และปุราณะ เรื่องราวของเทพอัศวินปรากฏอยู่ในคัมภีร์มหาภารตะ คัมภีร์รามายณะ คัมภีร์ปุราณะฉบับต่าง ๆ และวรรณคดีสันสกฤตเล่มอื่น ๆ ในยุคสมัยนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงเรื่องราวของเทพอัศวินในสองสมัยนี้โดยละเอียดตามลำดับต่อไป

กำเนิดของเทพอัศวินในสมัยพระเวท

ในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความกล่าวถึงกำเนิดของเทพอัศวินแตกต่างกัน บทสวดบางบทระบุว่า เป็นโอรสแห่งท้องฟ้า (RV.X.61.4) บางบทระบุว่า เป็นโอรสแห่งสวรรค์ (RV.I.182.1; 184.1) และบางบทระบุว่า เทพอัศวินทั้งสองมีมหาสมุทรเป็นมารดา ในข้อความว่า

พระที่สระทั้งสอง ทรงเป็นผู้มีมหาสมุทรเป็นมารดา ทรงเป็นผู้ค้นพบ
โลกสมบัติทั้งหลาย
ทรงเป็นเทพที่เฉลียวฉลาด และทรงเป็นผู้ประทานความมั่งคั่ง*

(RV.I.46.2)

* yā dasrā simḍhumātarā manotarā rayinām /
dhiyā devā vasuvidā //

บทสวดบทหนึ่งระบุว่า พระองค์ทั้งสองเป็นโอรสฝาแฝดของเทพวิวิสวัตกับนางสร้อย
ในข้อความที่ว่า

เทพทั้งหลายได้ชอนนางสร้อย ผู้เป็นอมตะ ใหลนจากมรุตยชนทั้งหลาย
และเมื่อโคสร้างนางผู้หนึ่งให้เหมือนกับนางสร้อยแล้วได้ประทานนาง
นั้นแก่เทพวิวิสวัต*
นางสร้อยได้ให้กำเนิดเทพอัศวินทั้งสอง และโคทอดทิ้งเทพกุมารทั้งคู่ไว้**

(RV.X.17.2)

แต่มีบทสวดบางบทในคัมภีร์ฤคเวทระบุว่า เทพทั้งสองมีทวิมารดา (RV.I.112.4)
บางบทระบุว่า องค์หนึ่งเป็นเจ้าของชายแห่งชัยชนะ อีกองค์หนึ่งเป็นโอรสแห่งสวรรค์
(RV.I.181.4) และบางบทระบุถึงกำเนิดของเทพทั้งสองว่า แยกจากกัน ดังใน
ข้อความว่า

ข้าแต่พระองค์ทั้งสอง ผู้มีกำเนิดแยกจากกัน ผู้บริสุทธ์ พระองค์เสด็จมา
สู่ความเป็นญาติพี่น้องกับพวกเรา***

(RV.V.73.4)

ในคัมภีร์นิรุทตะของยาสกะมีข้อความกล่าวว่า เทพอัศวินทั้งสองมีกำเนิดแยกจากกัน
องค์หนึ่งเป็นโอรสแห่งราตรี อีกองค์หนึ่งเป็นโอรสแห่งอรุณ (Nir.XII.2)

* เทพวิวิสวัต เป็นชื่อหนึ่งของสุรยเทพ (Macdonell 1971: 43)
สุรยเทพนี้มีชื่อหลายชื่อ เช่น เทพสวิตฤ (Ibid. p.33) ในมหากาณะได้มาให้
กำเนิดเทพอัศวินทั้งสอง (MBh.I.66.35) ส่วนในวิษณุปุราณะได้อ้างว่า ภาสกร
ซึ่งเป็นชื่อหนึ่งของสุรยเทพได้ให้กำเนิดแก่เทพอัศวินทั้งสอง (VP.I.3.7)

** apa agūhan amṛtāṃ martyebhyaḥ kṛtvī savarṇāṃ adaduh
vivasvate /

uta aśvināu abharat yat tat āsīt ajahāt uṃ dvā

mithunā saranyūḥ //

*** nānā jātau arepasā saṃ asme bandhum ā iyathuh //

กำเนิดของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ

วรรณคดีสันสกฤตสมัยมหากาพย์กล่าวถึงกำเนิดของเทพอัศวินไว้ต่าง ๆ กัน คัมภีร์มหากาพย์บางตอนมีข้อความกล่าวไว้คล้ายคลึงกับในคัมภีร์รูดเวท คือ ระบุว่า เป็นโอรสของสุรยเทพกับธิดาของเทพวษัตฤที่แปลงร่างเป็นนางมา ในข้อความที่ว่า

นางตวาชฎรี ภรรยาของเทพสวิตฤ เป็นผู้อยู่ในร่างของนางมา
นางผู้บริสุทธิ์นั้นได้ให้กำเนิดเทพอัศวินทั้งสองในท้องฟ้า*

(MBh.I.66.35)

คัมภีร์มหากาพย์บางตอนระบุว่า เทพอัศวินกำเนิดจากฟองไข่ (brhadāṇḍa) ที่มีชื่อว่า มหาพิศ (MBh.I.1.34) บางตอนระบุว่า ทวยเทพต่าง ๆ เช่น พระอัคนี เทพอัศวินและเทพมารุตเป็นต้น ได้ไหลออกมาจากปากของพระกฤษณะ (MBh.V.131.

6) บางตอนระบุว่า เกิดจากหูของพระกฤษณะบ้าง (MBh.VI.65.61) ว่าถือนปฏิสนธิจากน้ำกึ่งของเทพผู้บิดาบ้าง (MBh.VII.62.2,4) และว่า ถือนกำเนิดจากน้ำพระเนตรของพระอัคนีในรัชชูปฐิธิบ้าง (MBh.XIII.85.109)

ในคัมภีร์รามายณะมีข้อความกล่าวว่า เทพอัศวินทั้งสองถือกำเนิดจากเทพอหิติ และจัดอยู่ในกลุ่มเทพ 33 องค์ คือ กลุ่มเดียวกับเทพอาหิตย เทพวสุและเทพรุทระ คือ

ข้าแต่พระผู้ชนะอริ ผู้ปราบปรบักษ์ ทวยเทพ 33 องค์ คือ เทพอาหิตย เทพวสุ เทพรุทระและเทพอัศวินมีกำเนิดจากเทพอหิติ**

(R.III.14.14)

ในหริวงค์ มีข้อความกล่าวถึงเทพอัศวินว่า เป็นโอรสของสุรยเทพกับนางสฤชญา (H.I.9.55)

* tvāṣṭrī tu saviturbhāryā vaḍavārūpadhārinī /
asūyata mahābhāgā sāntarikṣe aśvināu ubhāu //

** adityāṃ jajñire devāḥ trayastriṃsa arimḍama /
ādityā vasavo rudrā aśvināu ca paramtapa //

วรรณคดีสันสกฤตสมัยปุราณะบางเล่มกำหนดให้เทพอัศวินสี่เผ่าพันธุ์มาจาก
พระวิษณุ โดยเริ่มต้นวงศ์จากพระพรหม พระมณีจิ พระกัศายปะ พระวิวิสวัตและ
อัศวินกุมาร¹

ในคัมภีร์วิษณุปุราณะมีข้อความกล่าวถึงกำเนิดของเทพอัศวินไว้อย่างละเอียด
(VP.I.3.1-7) ว่า นางสฤชญาธิดาของพระวิศวกรรมันได้เป็นชายาของสุรยเทพ
นางได้ให้กำเนิดโอรสธิดา 3 องค์คือ มนุไววิสวัต ยะและยมี ต่อมานางไม่สามารถ
ทนความร้อนแรงของสุรยเทพ จึงจัดให้นางฉายาอยู่ปรนนิบัติสวามีแทน แล้วนางหนีไป
อยู่ป่า บำเพ็ญพรตอย่างเคร่งครัดในเพศของนางมา ฝ่ายสุรยเทพคิดว่า นางฉายา
คือ นางสฤชญา จึงได้ให้กำเนิดโอรสกับนางฉายาอีก 3 องค์คือ ศโนตจระ(พระเสาร์)
มนุและคปตี ครึ่งหนึ่ง นางฉายามีเรื่องโกรธเคืองกับยมบุตรของนางสฤชญา จึงสาป
แช่งและขับไล่อะ ค้วยเหตุนี้ สุรยเทพกับยมจึงรู้ว่า นางมีโอรสนางสฤชญาตัวจริงที่
เป็นมารดาของยมะ เพราะมารดาจะไม่สาปแช่งบุตรของตนเอง สุรยเทพจึงเข้าฉาน
"ชฎานทฤษฎี" และได้เห็นนางสฤชญาแปลงร่างเป็นนางมา บำเพ็ญพรตอยู่ในป่าในแดน
อุตตรกูรู สุรยเทพจึงแปลงร่างเป็นมาเช่นกันไปอยู่ร่วมกับนาง และได้ให้กำเนิดโอรส
อีก 3 องค์คือ เทพอัศวินทั้งสองและพระเรวันตะ ดังข้อความในโคลกที่ว่า

ลาคัมบันั้น พระภาสกร ผู้อยู่ในร่างของมา เมื่อได้อยู่ร่วมกับนางแล้ว
ได้ให้กำเนิดเทพอัศวินทั้งสองและพระเรวันตะ*

(VP.I.3.7)

กำเนิดของเทพอัศวินตามหลักฐานที่ปรากฏในวรรณคดีสันสกฤตสมัยพระเวท
มหากาพย์และปุราณะนี้ จะเห็นได้ว่าแตกต่างกันออกไป แม้ในวรรณคดีเล่มเดียวกัน
อย่างเช่น คัมภีร์ฤคเวท มंत्रะต่าง ๆ ก็กล่าวถึงกำเนิดของเทพอัศวินไว้แตกต่างกัน
แต่ในวรรณคดีสันสกฤตทั้ง 3 สมัยนี้ มีการกล่าวถึงกำเนิดของเทพอัศวินไว้ตรงกัน

¹Vettam, Mani. Purāṇic Encyclopaedia (Delhi: Motilal Banarsidass, 1975), p.69.

* vājirūpadharah saḥ atha tasyāṃ devāu atha asvināu /
janayāṃ āsa revantam retasaḥ ante ca bhāsakarah //

ประการหนึ่งก็คือ เทพอัศวินเป็นโอรสของสุรยเทพกับธิดาของเทพวายุ นางได้ให้กำเนิดเทพอัศวินในขณะที่แปลงร่างเป็นนางมา และได้ฉายานามว่า อัศวิน เทพ कुमार ทั้งคู่จึงได้นามว่า อัศวิน कुमार หรือ อัศวิน หมายถึงบุตรของนางอัศวิน ชื่อของนางอัศวินนี้มีหลายชื่อ ในสมัยพระเวทระบุชื่อว่า สรัถยู ในคัมภีร์นิรุกตะของ ยาสกะ และในคัมภีร์มหากาณะระบุชื่อว่า ทวาษฎรี ในทริวงศระบุชื่อว่า สุเรฎุ ทวาษฎรี สัตฺยชญาและสรสวตี ในคัมภีร์วิษณุปุราณะระบุชื่อว่า สัตฺยชญา (Monier-Williams 1981: 464)

กำเนิดของเทพอัศวินที่ระบุไว้ในคัมภีร์ฤคเวท (RV.X.17.2) เพียง ยันตระเดียว และข้อความที่ไม่กระจ่างนี้คงจะเป็นที่มาของกำเนิดเทพอัศวินที่กล่าวไว้อย่างละเอียดในวรรณคดีสันสกฤตสมัยมหากาพย์และปุราณะ และคงจะเป็นประวัติ ตอนเดียวที่มีค่าควรแก่การพิจารณาในแง่ของการตีความทางประวัติศาสตร์ จากประวัติศาสตร์ตอนนี้อาจจะสันนิษฐานได้ว่า ในประวัติศาสตร์ของอินเดียโบราณ เทพอัศวินคงจะเป็นวีรบุรุษในยุคนั้น และมีมารดาเป็นผู้ชำนานในการขี่ม้า หรือมีหน้าที่ในการดูแลรักษาม้าก็อาจจะเป็นไปได้ เพราะพิจารณาตามรูปศัพท์เทียบเคียงกับ ศัพท์ อัศวิน แล้ว อัศวิน หมายถึงหญิงผู้มีม้า หรือ หญิงผู้ขี่ม้า (Monier-Williams 1981: 116)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปสมบัติของเทพอัศวิน

ก. รูปสมบัติของเทพอัศวินในสมัยพระเวท

วรรณคดีสันสกฤตในสมัยพระเวทมีข้อความระบุถึงเทพอัศวินว่า เป็นเทพที่งดงามยิ่งกว่าเทพใด ๆ เป็นเทพที่มีรูปร่างงดงามยิ่งนัก (RV.I.34.6; 47.5; V.75.8; VI.62.5,11; 63.1; VIII.5.5; 22.18; X.93.6) เป็นเทพที่สวยงาม สดใส (RV.VII.68.1) เป็นเจ้าแห่งแสงแวววาว (RV.VIII.22.14) เป็นเจ้าแห่งแสงสุกใสสีทอง (RV.VIII.8.2) และเป็นเทพที่มีผิวสีน้ำผึ้ง (RV.VIII.26.6) ความงามเลิศของเทพอัศวินนั้นทำให้พระองค์ได้รับฉายานามว่า สุกส์ปตี เจ้าแห่งความงาม ดังคำร้องเรียกพระองค์ในบทสวดบทนี้

ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดประทานทิพยเกสรแก่พวกเราสามครั้ง โปรดประทานดินแดนบนพื้นดินแก่พวกเราสามครั้ง และโปรดประทานดินแดนบนพินน้ำแก่พวกเราสามครั้ง
ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้เป็นเจ้าแห่งความงาม ขอพระองค์โปรดประทานความเมตตากรุณา ความสุขและความมีสวัสดิภาพแก่บุตรของข้าพเจ้าด้วยเถิด และโปรดประทานความคุ้มครองแก่เขาเป็นตรีคูณ*

(RV.I.34.6)

เทพอัศวินนอกจากจะมีความงามเป็นรูปสมบัติที่เด่นแล้ว พระองค์ยังมีความเป็นหนุ่มยิ่งกว่าทวยเทพอื่น ๆ ด้วย พระองค์เป็นหนุ่มตลอดกาลจึงได้สมญานามว่า ยูวัน-ผู้เป็นหนุ่ม (RV.I.117.14) อชระ-ผู้ไม่ชรา (RV.I.112.9) และอชระ-ผู้ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความแก่ ดังคำร้องเรียกพระองค์ในบทสวดว่า

ในเวลากลางคืน ขอพระองค์ทั้งสองนำข้าพหะผู้หอมลอมพระองค์ไปจากจักรวาล โดยเส้นทางทั้งหลายที่สะดวกในบรรยากาศ

* trino aśvinā divyāni bheṣajā triḥ pārthivāni triru
dattam adbhyaḥ /
omanā samyormamakāya sūnave tridhātu śarma vahataḥ
śubhaspatī //

ข้าแต่พระนาสัถยะทั้งสอง ผู้ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความแก่ พระองค์มา
ภูเขาทงหลายออกควยรถที่สามารถตัดไผขาดสะบั้นได้*

(RV.I.116.20)

ในศตปดพราหมณะ พรรณนาถึงเทพอัศวินว่า มีสี่แดงเรื่อ คนจึงสังเวย
พระองค์ควยแพะสี่แดงเรื่อ (ŚB.V.5.4.1)

ในโตตติริยะ สัหิตา มีข้อความระบุว่า เทพอัศวินทั้งสองเป็นเทพที่หนุ่มที่สุด
เทพทั้งสองสว่างสดใส เป็นเจ้าแห่งแสงแวววาว เป็นเจ้าแห่งแสงสุกใสสีทอง
เป็นเทพที่มีผิวสีน้ำผึ้งและมีรูปร่างงดงาม¹

ข. รูปสมบัติของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ

วรรณคดีสันสกฤตสมัยมหากาพย์มีข้อความกล่าวสรรเสริญเทพอัศวินว่า
เป็นเทพที่งดงามอย่างยิ่งและถือว่า เทพอัศวินเป็นตัวแทนแห่งความงาม ผู้ที่มีรูปร่าง
เลิศก็จะได้รับคำเปรียบว่า งามเหมือนเทพอัศวิน เช่น ในมหาภารตะมีข้อความกล่าว
เปรียบว่า พระเจ้ายาติงงดงามเหมือนเทพอัศวินองค์หนึ่ง (rūpena anyatama
asvibhyām: MBh.III.294.18) ข้อความในมหาภารตะบางตอนกล่าวว่า ผู้ที่ต้อง
การมีรูปร่างอย่างเทพอัศวินจะต้องถวายน้ำมันเนยแก่พราหมณ์ตลอดเดือนอัศวินะ
(เดือนตุลาคม-พฤศจิกายน) แล้วเขาจะกลายเป็นหนุ่มที่รูปร่างอย่างอื่น (MBh.XIII.
65.10) และโศลกบทหนึ่งมีข้อความกล่าวว่า ผู้ที่หยอดเนยลงไปในกองไฟเป็นเวลา
12 เดือน เพื่อเป็นเครื่องบูชาสังเวย จะได้เข้าถึงดินแดนของเทพอัศวินกุมาร
(MBh.XIII.107.95)

* pariviṣṭam jāhuṣam viśvataḥ siṃ sugebhirnaktamūhathu
rajobhih /

vibhimdunā nāsatyā rathena viparvatān ajaryū ayātam //

¹ Macdonell, The Vedic Mythology, p.49.

ในรามายณะ มีข้อความกล่าวว่า เทพอัศวินทั้งสองเป็นผู้ติดตามทั้งดงาม
ของปีตามหะ (R.I.22.7) และตอนหนึ่งมีข้อความกล่าวสรรเสริญความงามของ
เทพอัศวินในฐานะเป็นตัวแทนแห่งความงามเช่น ในตอนที่ท้าวชนกจะทำพิธีเลือกคู่ให้
นางสีดา ก็ปรารถนาจะให้เจ้าชายผู้มีความงามดั่งเทพอัศวินมาเป็นผู้ยกศรได้ ดัง
ข้อความว่า

เจ้าชายผู้งามเสมอด้วยเทพอัศวิน ผู้หนุ่มแน่น มีตาโตดังใบบัว ทรงพระ
ขรรค์ แลงธนูและธนู*

(R.I.50.18)

และในอีกตอนหนึ่ง พรรณนาเปรียบเทียบพระรามและพระลักษมณ์ผู้เสด็จติดตามพระห
มฤชี่ผู้มหาत्मันว่า เสมือนเทพอัศวินทั้งสองแห่งสวรรค์เสด็จติดตามพระอินทร์ไปใน
อากาศ(R.I.29.14)

ในคัมภีร์พุทธจริตของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานก็เปรียบพระโพธิสัตว์ว่า งาม
เสมือนเทพอัศวินในเหตุการณ์ตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวชได้เข้าไปสู่อาศรม
ฤชี่แห่งหนึ่ง เมื่อหมู่ฤชี่ได้เห็นความงามของพระองค์ก็อุทานออกมาว่า

บุรุษนี้คงเป็นเทพองค์ใดองค์หนึ่งแห่งเทพวสุ 8 พระองค์ หรือเป็นเทพ
อัศวินองค์ใดองค์หนึ่งจตุมา**

(B.car.7.7)

ในทริวงค์มีข้อความพรรณนาถึงความงามของเทพอัศวินอยู่หลายตอน เช่น
ตอนหนึ่งกล่าวว่า เทพอัศวินทั้งสองเป็นคู่ที่น่ารัก แข็งแรงและงดงาม (H.11550)

วรรณคดีปุราณะก็มีข้อความระบุว่า เทพอัศวินมีรูปร่างมากเช่น ในคัมภีร์
ภควคปุราณะมีข้อความว่า เทพอัศวินทรงชูบอุษีจยวนะในทั้งดงามเหมือนพระองค์ทั้ง
สอง ความว่า

* padmapatraviśālākṣāu khadgatunīdhanurdharāu /
aśvināviva rūpeṇa samupasthita yāuvanāu //

** kaccit vasūnāṃ ayam aṣṭamaḥ syāt syāt aśvinos
anyatasasācyuto vā /

บุรุษสามคนขึ้นมาแล้ว (จากสระน้ำ) มีความงามเลอเลิศ เป็นที่น่าเสนาหา
ของหญิงสาว สวมพวงมาลัยดอกบัว สวมตุ้มหู สวมเสื้อผาอย่างดี และมี
มีรางเส้นเหมือนเป็นพิมพ์เดียวกัน*

(Bh.P.IX.3.15)

จากข้อความในวรรคคี่สันสกฤตสมัยพระเวท มหาकाพย์และปฺราณะที่ได้
พรรณนาถึงรูปสมบัติของเทพอัศวินนั้น ผู้วิจัยสามารถตีความได้ว่า เทพอัศวินคงจะ
เป็นวีรบุรุษหนุ่ม ผู้มีรูปร่างเลิศในสมัยโบราณ และความงามนี้คงจะเป็นที่ประทับใจคน
ทั้งหลายจนเป็นที่เลื่องลือกันในสมัยต่อมา และถ้าจะตีความในแง่ของปรากฏการณ์
ทางธรรมชาติแล้ว เทพอัศวินก็คงจะเป็นแสงเงินแสงทองคือเป็นแสงสว่างช่วงแรก
ในยามรุ่งอรุณ

* puruṣās trayas uttasthus apīcyās vanitā priyās /
padmasrajas kundilinas tulyarūpās suvāsaras //

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครอบครัวของเทพอัศวิน

ครอบครัวของเทพอัศวินที่จัดอยู่ในประเภทวงศ์กษัตริย์ได้แก่ บิดา มารดา
พี่น้อง ชายาและบุตร

ก. ครอบครัวของเทพอัศวินในสมัยพระเวท

ในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความกล่าวถึงครอบครัวของเทพอัศวินไว้เล็กน้อย
และไม่ตรงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว เช่นว่า บิดาของเทพอัศวินคือสวรรค์ (RV.I.182.1;
V.73.4) คือท้องฟ้า(RV.X.61.4) คือสุรยเทพ(RV.X.17.2)

มารดา คือ มหาสมุทร(RV.I.46.2) คือนางเทพธิดาสรรณยู (RV.X.17.

2)

ส่วนพี่น้องนั้น เทพอัศวินมีพี่ชายคือ ยมเทพ(RV.X.17.1) และพระองค์
มีน้องสาวคือ อุษส์หรืออุษาเทวีหรือเทวีแห่งรุ่งอรุณ (RV.I.180.2)

เทพอัศวินทั้งสองมีชายาร่วมกันคือ นางสุรยา ดังข้อความที่ปรากฏในบท
สวดว่า

พระองค์ทั้งสอง ทรงเป็นสามีของนางสุรยา และรถทรงของพระองค์
ทั้งสองแล่นไปอย่างรวดเร็ว*

(RV.IV.43.6)

นางสุรยานี้เป็นธิดาของสุรยเทพ (RV.I.116.17) และนางได้นำตาม
ฐานะของเทพอัศวินด้วยรูปศัพท์ที่ทิตติว่า อัศวินี ดังปรากฏในบทสวดว่า

ขออินุทราตี อัศวินายี อัศวินีและราช ผู้เป็นเทวีของเทพบดีทั้งหลาย
จงไต่รับความเพลิดเพลิน**

(RV.V.46.8)

เรื่องราวของนางสุรยาในคัมภีร์ฤคเวทมีกล่าวไว้ต่าง ๆ กัน บทสวดบาง

* tat um su vāṃ ajiraṃ ceti yānaṃ yena patī bhavathaḥ
sūryāyāḥ /

** ut gnāḥ vyantu devāpatih indraṇī agnāyī asviniḥ rāḥ /

บทที่มีข้อความกล่าวว่า นางสุรยาเป็นเจ้าของโสสมเทพ (RV.X.85.9) และเทพอัศวินเป็นเพื่อนเจ้าบ่าว (varā) บทสวดบางบทที่มีข้อความว่า ในงานแต่งงานของโสสมเทพกับนางสุรยา เทพสวิตฤๅได้จัดให้มีการแข่งรถในระหว่างทวยเทพโดยมีนางสุรยาเป็นรางวัล รถของเทพอัศวินชนะในการแข่งขันจึงได้นำสุรยามาเป็นชายา (RV.I.116.17; VI.63.6) แต่มีบางบทอ้างว่า นางได้เลือกเทพทั้งสองเป็นสวามี (RV.VII.69.4; X.85.14) และบางบทระบุว่า นางได้เลือกรถของเทพอัศวิน (RV.I.117.13; IV.43.2) และอีกบทหนึ่งระบุว่า นางได้ขโมยรถของเทพอัศวิน ทำให้รถของพระองค์มีนางสุรยาอยู่ด้วย เสมอจนเป็นเรื่องธรรมดา (RV.VIII.29.8)

สำหรับบุตรนั้น ในคัมภีร์ฤๅกเวทระบุไว้ในบทสวดบทหนึ่งว่า เทพปุณอ้างเอาเทพอัศวินทั้งสองเป็นบิดาของตน (RV.X.85.14) แต่มีบางบทระบุว่า ทวยเทพได้ให้เทพปุณแก่นางสุรยาผู้เป็นชายาของเทพอัศวิน (RV.VI.58.4)

ข. ครอบครัวของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ

เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะมีกล่าวไว้เล็กน้อย

ในมหากาพย์ที่มีข้อความกล่าวถึงบิดามารดาของเทพอัศวินไว้ต่างกัน เช่นว่า พระกฤษณะให้กำเนิดเทพอัศวินจากปากบ้าง จากหูบ้าง และว่าเทพอัศวินมีกำเนิดจากฟองไขบ้าง* แต่ในอนุศาสนบรรพที่มีข้อความกล่าวว่า พระนาสตัยะเป็นโอรสของสุรยเทพกับนางทวาชฎี (MBh.XIII.150.17-18)

สำหรับพี่น้องและชายาของเทพอัศวินนั้น ในมหากาพย์มีกล่าวถึงเลย แต่กล่าวถึงบุตรโดยมีข้อความระบุว่า เทพอัศวินได้ให้กำเนิดนกุลกับสหเทพกับนางมาทรี ผู้ใช้มนตร์ขโมยโอรสจากเทพแฝดทั้งสอง ในข้อความว่า

ตอจากนั้น นกุลและสหเทพได้ถือกำเนิดจากเทพอัศวินทั้งสองในนางมาทรี**
(MBh.I.95.63)

*ดูรายละเอียดในบทที่ 3 หัวข้อย่อยที่ 1

** tato mādryāmāśvibhyām nakulasahadevāvutpāditāu //

ในรามายณะมีข้อความระบุว่า มารดาของเทพอัศวินคือ นางอหิติ (R.III. 14.14) และบุตรของพระองค์คือ ไมนทะและทวิวิทะ ผู้เป็นวานรทั้งดงาม 2 ตัว ในข้อความที่ว่า

เทพอัศวินทั้งสอง ผู้ถึงพร้อมด้วยรูปสมบัติ ผู้เป็นที่ยอมรับในความงาม
พระองค์เองได้ให้กำเนิดวานรไมนทะและทวิวิทะ*

(R.I.17.14)

ในทริวงศมีข้อความระบุว่า เทพอัศวินถือกำเนิดจากสุรยเทพกับนางสัณฺฑยา และได้ชื่อว่า นาสัตยะกับทัสระ (H.I.9.55-56)

ในคัมภีร์ปุราณะต่าง ๆ มีเรื่องราวที่ระบุดังครอบครัวของเทพอัศวินทั้งสอง ไว้อย่างละเอียดว่า บิดาคือสุรยเทพ มารดาคือนางสัณฺฑยาที่แปลงร่างเป็นนางมา พัสายคือมณุกษยมะ พัสาวคือยมี และน้องชายคือ เรวันตะ (VP.I.3.2-7)

จากข้อมูลดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในสมัยพระเวทครอบครัวของเทพ อัศวินจัดเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติคือ เป็นเทพแห่งแสงสว่าง ส่วนในมหากาพย์ เทพอัศวินเป็นผู้ให้กำเนิดนกุลและสหเทพ วีรบุรุษในสงครามของชนเผ่าภารตะ ถ้า หากจะตีความทางประวัติศาสตร์แล้ว เทพอัศวินคงจะเป็นกษัตริย์ในสุรยวงศ์และสมรส กับคนในวงศ์เดียวกัน

* rūpadravinasampannāvasvīnāu rūpasammataū /

maindaṃ ca dvividaṃ cāiva janayāmasatuḥ svayaṃ //

พาหนะของเทพอัศวิน

ก. พาหนะของเทพอัศวินในสมัยพระเวท

พาหนะของเทพอัศวินที่มีกล่าวไว้ในคัมภีร์ฤคเวทคือ รถทรง ดังข้อความที่ปรากฏในบทสวดบทหนึ่งว่า

ข้าแต่พระนาสัทยะทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาด้วยรถทรงคันนั้น ที่มีสี่ล้อปลั่งดังดวงอาทิตย์ ด้วยรถทรงคันนั้นเองที่พระองค์ทรงนำทรัพย์สมบัติมาประทานแก่ผู้บูชาเสมอ และเพื่อการคมนาคมให้สมิทหวานชื่น*

(RV.I.47.9)

รถทรงของเทพอัศวินมีสี่ล้อเหมือนดวงอาทิตย์คือ มีสี่เป็นทอง (RV.IV.44.4-5; VII.69.1) และทุก ๆ ส่วนของรถนี้เช่น ล้อ เพลลา กงล้อและบังเหียนเป็นสีทองทั้งหมด (RV.I.180.1; VIII.5.29; 22.5) มีรัศมีหรือรังสีพื้นหนึ่งเป็นเครื่องประดับ (RV.I.119.1; VIII.8.11-14)

รถทรงของเทพอัศวินมีขนาดใหญ่โตมากดังที่ปรากฏข้อความในบทสวดบทหนึ่งว่า รถทรงของพระองค์ใหญ่โตมาก ความกว้างจรดขอบสวรรค์และกินอาณาบริเวณถึง 5 ดินแดน (RV.VII.69.2-3) เทพฤคเป็นผู้ออกแบบรถทรงคันนี้ (RV.I.20.3; X.39.12) รถทรงของเทพอัศวินมีส่วนประกอบแต่ละอย่างเป็นจำนวนสามเช่น มีสามล้อ มีอาสนะสามตอนเป็นต้น ดังที่ปรากฏในบทสวดบทหนึ่งว่า

ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาด้วยรถทรงที่มีองค์ประกอบแต่ละอย่างเป็นจำนวนสาม มีอาสนะสามตอนและประดับประดาอย่างงดงาม**

(RV.I.47.2)

ลรถทรงของเทพอัศวินนี้ เดิมมี 4 ล้อ แต่เหลือเพียงสามล้อเพราะล้อหนึ่งหายไปครั้งที่พระองค์เสด็จไปในงานของนางสุรยา ดังที่ปรากฏในบทสวดว่า

* tena nāsatyā āgatam rathena sūrytvacā /

yena śāsavadūhathurdāsusṣe vasu madhvah somasya pītye //

** trivandhurena trivṛtā supeśasā rathenā yātamaśvinā /

ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้เป็นเจ้าของความงาม พระองค์ทั้งสองเสด็จมา
เพื่อจะขอแต่งงานกับนางสุรยา ลอร์ดล่อนของพระองค์ทั้งสองอยู่ ณ
ที่ไหน พระองค์ทั้งสองประทับอยู่เพื่อบัญชาการ ณ ที่ใด*

(RV.X.85.15)

เทพอัศวินนำทรัพย์สมบัติมากมายมาประทานแก่ผู้สวดอ้อนวอนด้วยรถทรงคันนี้ และ
เนื่องจากพระองค์มีความเกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิดกับน้ำผึ้งบดสวดบางบทจึงพรรณารด
ทรงของพระองค์ว่า มีสีน้ำผึ้ง (RV.I.157.3) หรือบรรทุกน้ำผึ้ง (RV.I.34.2).

รถทรงของพระองค์เคลื่อนไปอย่างคล่องแคล่วองไว (RV.VIII.9.8) รวดเร็วกว่า
ความคิด (RV.I.117.2; 118.1; VI.63.7) หรือเร็วกว่าการกระพริบตา
(RV.VIII.62.2) และแล่นเร็วปานลูกธนู (RV.I.116.1) เส้นทางวิ่งของรถนั้น
มีกล่าวไว้หลายประการเช่นว่า มีแม่น้ำทั้ง 7 เป็นที่ท่องเที่ยวไป (RV.VII.67.8)
และสามารถเดินทางไปที่สวรรค์และโลกมนุษย์ในเวลาเพียงชั่วขณะเดียว ดังในข้อ
ความว่า

รถทรงที่ยอดเยี่ยมของพระองค์ทั้งสอง ได้เคลื่อนไปเป็นคันแรก และ
ในชั่วขณะเดียวก็ได้แล่นไปรอบ ๆ สวรรค์และโลก**

(RV.III.58.8)

มีบทสวดบทหนึ่งระบุว่า รถทรงของพระองค์แล่นไปตลอดโลกทั้งสามคือ โลกมนุษย์
บรรยากาศและสวรรค์ ในชั่วเวลาเพียงคืนหนึ่งและวันหนึ่ง (RV.I.34.8) บาง
บทอ้างว่า รถทรงของพระองค์วิ่งไปรอบ ๆ สวรรค์เท่านั้น (RV.I.180.10; IV.
45.1) และบางบทมีข้อความกล่าวว่า รถทรงของพระองค์วิ่งไปรอบ ๆ ดวงอาทิตย์
ในระยะไกล (RV.I.112.3)

* yadayātaṃ śuḥpaspatī vareyaṃ sūryāmupa /
kvāikaṃ cakram vāmāsītkva deṣṭrāya tasthathuḥ //

** ratho ha vāmṛtajā adrijūtaḥ pari dyāvaprthivī
yāti sadyaḥ /

บทสวดหลายบทมีข้อความระบุว่า เทพอัศวินมีเรือเป็นพาหนะเช่นว่า ทรงช่วยภุชยูที่ถูกลูกทอที่ตั้งอยู่กลางทะเลด้วยเรือที่มีชีวิตและไม้รวัก(RV.I.116.3) หรือด้วยเรือที่มีฝีพาย 100 คน (RV.I.116.5) อีกบทหนึ่งระบุว่า ทรงช่วยภุชยูด้วยรถสามคัน มีล้อ 100 และเทียมควายมา 6 ตัว(RV.I.116.4) เรือของพระองค์นั้นเป็นเรือแห่งสวรรค์ ล้ำกว้างใหญ่มาก(RV.I.46.8) อีกบทหนึ่งว่า พระองค์เสด็จมาด้วยเรือแห่งบทสวดทั้งหลาย(nāvā matinām āyātam: RV.I.46.7)

รถทรงของเทพอัศวินได้รับยกย่องว่า เคลื่อนไปอย่างรวดเร็วและว่องไวมาก ทั้งนี้เพราะว่ารถทรงของพระองค์เทียมควายสี่ตัวที่คล่องแคล่วว่องไวเช่น มาที่รวดเร็วปานนกอินทรี ในบทที่ว่า

ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์ทั้งสองโปรดเสด็จมาสู่คำสวดของพวกเรา
เราอย่างว่องไว ด้วยมาทั้งหลายที่รวดเร็วปานนกอินทรี*

(RV.VIII.5.7)

บางบทว่า รถทรงของพระองค์เทียมควายหงส์(RV.IV.45.4) ด้วยนกสีแดง (RV.I.118.5) หรือนกที่บินเร็วปานมาแข่ง(RV.VI.63.6; X.14.3-5) นอกจากนกแล้ว ยังมีสัตว์อื่น ๆ อีกเช่น มา(RV.I.117.2; IV.44.2) รถของพระองค์เหาะเหินด้วยฝูงมา(vibhiḥ patāt: RV.I.46.3) หรือมาอาชาไนย (saptayas: RV.I.47.8) บางบทระบุว่า เทียมควายมาที่มีปีกบินไปอย่างรวดเร็วมาก (aśvā patangā: RV.I.116.4; 118.5) เพราะมาเหล่านี้ได้รับการฝึกมาอย่างดี (RV.VI.63.9) บางบทระบุว่า เทียมควายกระบือ (kakuha: RV.V.73.7) หรือเทียมควายกระบือหลายตัว(RV.I.46.3; 184.3) บางบทว่า เทียมควายลาตัวที่แข็งแรง (rāsabha: RV.I.34.9; 116.2; VIII.74.7) ในโอตเรยะ พราหมณะระบุว่า พระองค์ทรงชนะการแข่งขันรถทรงกับทวยเทพจนได้นางสุรยามาเป็นชายาด้วยรถทรงที่เทียมควายลาหลายตัว(AB.4.7-9) แต่บทสวดในคัมภีร์ฤคเวทบทหนึ่งระบุว่า พาหนะ

*ā nah stomamupa dravattūyaṃ śyenebhirāśubhiḥ /
yātamaśvebhiraśvinā //

เทียมรถทรงในการแข่งขันครั้งนั้นคือ มา (RV.I.116.17) บทสวดบทหนึ่งมีข้อความ
กล่าวว่า รถของพระองค์เทียมควยัว (vr̥ṣbhas) กับปลาโลมา (śimśumāras)
เข้าด้วยกัน (RV.I.116.18)

ข. พาหนะของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ

วรรณคดีมหากาพย์ไม่มีข้อความกล่าวถึงพาหนะของเทพอัศวิน มีแต่ใน
วรรณคดีปุราณะซึ่งกล่าวไว้เพียงเล็กน้อยว่า เมื่อพระองค์ช่วยชุบฤๅษีจนจะใหญ่กลาย
เป็นหนุ่มรูปงามแล้ว ได้เสด็จกลับสวรรค์ด้วยรถทรงคือวิมาน ในข้อความว่า

เทพทั้งสอง เมื่ออำลาฤๅษีแล้ว ได้เสด็จสู่สวรรค์ด้วยรถวิมาน*

(Bh.P.IX.3.17)

จากข้อมูลที่เกี่ยวกับพาหนะและสัตว์ที่ใช้เทียมพาหนะของเทพอัศวินนี้ ถ้า
ตีความทางประวัติศาสตร์แล้ว เทพอัศวินคงเป็นวีรบุรุษในสมัยโบราณของอินเดีย ผู้
เชี่ยวชาญเป็นเลิศในการขับขี่รถม้า และเนื่องจากความรวดเร็วของรถนี้เอง จึงมี
การระบุว่า รถของพระองค์เทียมควยัวสัตว์ต่าง ๆ เช่น นก ซึ่งอันที่จริงแล้วก็คงจะ
เป็นม้าที่วิ่งเร็วปานนกบิน

ส่วนที่ว่า รถทรงของเทพอัศวินมีองค์ประกอบแต่ละอย่างเป็นจำนวนสามนั้น
ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะเป็นการเล่นคำว่าสาม เพราะว่าเทพอัศวินทั้งสองทรงมี
ชายาร่วมกันคือ นางสุรยา และนางมักจะติดตามพระองค์ทั้งสองไปในรถทรงเสมอๆ
บุคคลในรถจึงมีจำนวนสามตลอดเวลา และนี่อาจจะเป็นสาเหตุทำให้ฤๅษีผู้แต่งบท
สวดสรรเสริญเทพอัศวินได้พรรณนาถึงองค์ประกอบของรถทรงของพระองค์ว่า มี
จำนวนสามไปหมดก็เป็นได้

* ṛṣiṃ āmantrya yayatuḥ vimānena triviṣṭapam /

ที่อยู่ของเทพอัศวิน

ที่อยู่ของเทพอัศวินมีอยู่หลายแห่งในที่ต่าง ๆ กัน และไม่เป็นที่แน่นอน ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่า พระองค์ได้รับการสวดอ้อนวอนขอความช่วยเหลือเหลือจากผู้สวดอ้อนวอนที่
อยู่ในที่ต่าง ๆ กัน เช่น อยู่กลางทะเล อยู่ในเหวลึก อยู่ในสงครามและอยู่ในกลาง
ทะเลทราย เมื่อพระองค์เสด็จมาประทานความช่วยเหลือทางทิศใด ผู้สวดอ้อนวอน
ก็อ้างว่า พระองค์เสด็จมาจากที่นั้นบ้าง ที่โน้นบ้าง มาจากสวรรค์บ้างและมาจากทะเล
แห่งสวรรค์บ้าง

ก. ที่อยู่ของเทพอัศวินในสมัยพระเวท

บทสวดในคัมภีร์ฤคเวทไม่ได้ระบุถึงที่อยู่ของเทพอัศวินอย่างชัดเจน มี
บทสวดหลายบทที่เดียวที่มีข้อความถามว่า พระองค์ประทับอยู่ที่ไหน ไม่มีใครรู้จักที่อยู่
ของพระองค์ (RV.V.74.2-3; VI.63.1; VIII.62.4) และบทสวดหลายบทที่มี
ข้อความระบุถึงที่อยู่ของพระองค์ไว้ต่าง ๆ กัน เช่นว่า มาจากสวรรค์(RV.VIII.
5.30) มาจากสวรรค์และโลกมนุษย์(RV.I.44.5; VIII.2.5) มาจากสวรรค์
และอากาศ(RV.VIII.8.4; 9.2) หรือมาจากอากาศ(RV.VIII.8.3) บาง
บทมีข้อความระบุว่า พระองค์ประทับอยู่ในทะเลแห่งสวรรค์(RV.VIII.26.17) ใน
กระแสน้ำแห่งสวรรค์ ในต้นไม้ ในใบไม้ ในบ้านและบนยอดภูเขา(RV.VIII.70.
2-4) ในพระวิวิสวัต(RV.I.46.13) บทสวดบางบทมีข้อความระบุว่า พระองค์
ประทับอยู่ในทุกหนทุกแห่ง(RV.I.34.1; 46.14) บทสวดบทหนึ่งมีข้อความ
เป็นเชิงถามว่า พระองค์ประทับอยู่ในโลกมนุษย์ ในสวรรค์หรือในมหาสมุทร ข้อความใน
บทนั้นว่า

ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง พระองค์ประทับอยู่ในโลกมนุษย์ หรือว่า อยู่ใน
ความโศติช่วงแห่งสวรรค์ หรืออยู่ในวิมานที่เนรมิตไว้ในมหาสมุทร ขอ
พระองค์เสด็จมาที่นี้เถิด*

(RV.VIII.10.1)

* yatstho dīrghaprasadmani yadvādo rocane divaḥ /
yadvā samudre adhyākṛte grhe' ta ā yātamaśvinaḥ //

นอกจากข้อความดังกล่าวมาแล้ว บทสวดบางบทยังระบุถึงที่อยู่ของเทพอัศวินไว้อีกหลายแห่งเช่น พระองค์เสด็จมาจากที่ไกล(RV.I.34.7; VIII.5.30) มาจากอากาศ จากที่ไกลและที่ไกล(RV.VIII.10.1) มาจากทิศตะวันออก ทิศตะวันตก จากเบื้องกลางและเบื้องบน(RV.VII.72.5) บางบทก็ระบุว่า ประทับอยู่บนรถทรงที่กว้างใหญ่ไพศาล(RV.VII.62.2-3) และบางบทก็ระบุว่า เทพอัศวินมีที่ประทับสามแห่งซึ่งเป็นที่ไม่เปิดเผย ในข้อความที่ว่า

ที่ประทับสามแห่งของเทพอัศวินทั้งสองซึ่งเป็นที่ปกปิด จะเปิดเผยในอนาคต ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้เป็นนักปราชญ์ คววิทยาท่างทั้งหลาย แห่งความถูกต้องขอพระองค์โปรดเสด็จมาทนม เพื่อมนุษย์ทั้งหลายผู้มีชีวิตเกิด*

(RV.VIII.8.23)

ข. ที่อยู่ของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ

วรรณคดีสันสกฤตสมัยมหากาพย์และปุราณะมีการกล่าวถึงเรื่องราวของเทพอัศวินไว้น้อยมาก วรรณคดีปุราณะไม่ได้ระบุถึงที่อยู่ของเทพอัศวินเลย ในมหากาพย์มีข้อความกล่าวถึงที่อยู่ของเทพอัศวินไว้เพียงตอนเดียวว่า พระองค์ประทับอยู่ในสวรรค์ชั้นสูงสุด ในข้อความที่ว่า

ในกาลนั้น พระพรหมได้เสด็จไปเยี่ยมवासเทพและธัญชัยผู้สุขสำราญ ผู้ประทับอยู่ ณ ที่นั้นเสมือนเทพอัศวินทั้งสองประทับอยู่ในสวรรค์ชั้นสูงสุด**

(MBh.I.221.30)

จากข้อมูลดังกล่าวนี้ พอจะกำหนดได้ว่า ที่อยู่ของเทพอัศวินคือสวรรค์ซึ่งหมายถึงที่อยู่ในฐานะที่พระองค์เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติคือ แสงสว่างแรกใน

* trīṇi padānyaśvinorāvīḥ santi guhā paraḥ /
kavī ṛtasya patmabhiravāgjīvebhyaspari //

** tatropaviṣṭāu muditāu nākaprṣṭhe aśvināviva /
abhyāgacchat tadā vipro vāsudevadhanañjayāu //

ยามรุ่งอรุณ ทะเลแห่งสวรรค์หรือกระแสน้ำแห่งสวรรค์คือ ฟากฟ้าอันเป็นทางโคจร
 ของพระองค์ ส่วนในประเด็นที่ว่า พระองค์ประทับอยู่ที่โน้นบ้าง ที่นี้บ้าง หรือประทับ
 อยู่ทุกหนทุกแห่งจนทำให้ไม่สามารถจะระบุให้เป็นที่แน่นอนได้ว่า พระองค์ประทับอยู่ที่
 ไหนนั้น อาจจะตีความได้ว่า ในฐานะที่เป็นแพทย์ พระองค์ได้ท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ
 เพื่อรักษาและช่วยชีวิตของมวลมนุษย์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก การเสด็จไปในที่ต่าง ๆ นั้น
 ทำให้ที่ประทับของพระองค์ไม่เป็นที่แน่นอน และไม่สามารถจะกำหนดได้แน่ชัดจนดู
 รวากับว่า เป็นสถานที่ที่ซ่อนเร้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้าที่ของเทพอัศวิน

ก. หน้าที่ของเทพอัศวินในสมัยพระเวท

บทสวดหลายบทในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความกล่าวถึงเทพอัศวินว่า ทรงปรากฏพระองค์พร้อมกับการเริ่มยามรุ่งอรุณ (RV.I.72.4; 157.1) ซึ่งทำให้พระองค์ได้รับฉายานามว่า ปราตรรยุษ ผู้เทียมรถแต่เช้าตรู่ (RV.I.22.1) และมีบทสวดหลายบทระบุว่า ในฐานะเทพแห่งรุ่งอรุณพระองค์ช่วยจัดความมืดให้กับผู้สวดบูชา (RV.I.46.6; III.39.3) ในบทสวดที่ว่า

ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ผู้ทรงความสว่าง ขอพระองค์โปรดช่วยชีวิตพวกเราให้พ้นจากความมืด ขอพระองค์โปรดประทานความแข็งแรงแก่พวกเราเถิด*

(RV.I.46.6)

บทสวดหลายบทมีข้อความกล่าวถึงเทพอัศวินว่า มีความเกี่ยวข้องกับเทวีแห่งรุ่งอรุณ และเทพอาทิตย์เช่นว่า อูษาเทวีเป็นน้องสาวของพระองค์ (RV.I.180.2) อูษาเทวีปลุกพระองค์ (RV.III.58.1; VII.9.17) อูษาเทวีเกิดเมื่อเทพอัศวินเทียมรถ (RV.X.39.12) และเทพอัศวินจะเสด็จตามรถของอูษาเทวีไปในรถของพระองค์ (RV.VIII.5.2) บทสวดอีกบทหนึ่งระบุว่าเทพสวิตฤได้จัดให้รถของเทพอัศวินเคลื่อนลงสู่โลกมนุษย์ในเวลาก่อนรุ่งอรุณ ทั้งข้อความที่ว่า

ก่อนเวลารุ่งอรุณ เทพสวิตฤจะทรงส่งรถของพระองค์ที่หลากสีและชะโลมด้วยเนยใส มาเพื่อการบูชาของพวกเรา**

(RV.I.34.10)

ในโอตเรยะ พราหมณะ ได้จัดให้เทพอัศวิน อูษาเทวีและพระอัคินี เป็นเทพแห่งเวลารุ่งอรุณ (AB.II.15)

* yā naḥ pīparadaśvinā jyotiṣmatī tamastirah /
tāmasme rāsāthāmisam //

** yuvorhi pūrvam savitoṣaso rathamṛtāya citram
ghṛtavamṭamisyati /

นอกจากการเป็นเทพแห่งรุ่งอรุณแล้ว หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเทพ
อัศวินก็คือ การเป็นแพทย์ หรือการเป็นแพทย์แห่งทวยเทพเพราะพระองค์ได้รับฉายา
นามว่า เทวภิษชะ แพทย์แห่งทวยเทพ (RV.I.116.16; AV.II.7.53.1; TB.
III.1.2.13; SB.IV.1.5) และพระองค์มีทิพย์เภสัช (RV.I.34.6) บทสวด
หลายบทมีข้อความพรรณนาถึงความสามารถในการรักษาโรคของพระองค์ เช่นในบท
ที่ว่า

บิดาของฤๅษราศวะใดทำให้ดวงตาของฤๅษราศวะบอดเพราะเหตุที่เขาปล่อย
ไ้หมาป่าฆ่าแกะรอยตัว
ข้าแต่พระนาสตียะทั้งสอง ผู้ประทานความช่วยเหลืออย่างน่าอัศจรรย์
ผู้เป็นแพทย์ พระองค์ประทานดวงตาทั้งสองเพื่อกาเห็นที่ปราศจากเขต
จำกัดแก่เขา*

(RV.I.116.16)

บทสวดอีกหลายบทที่ระบุว่า พระองค์มีความสามารถในการรักษาโรคภัยเช่น รักษา
คนตาบอด คนป่วย คนพิการให้หายเป็นปกติได้ (RV.X.39.3) ปราวฤๅษ ผู้ตาบอด
และขาพิการ เทพอัศวินช่วยรักษาตาและขาของเขาให้หายเป็นปกติได้ (RV.I.112.
8) วิศปลา หญิงที่ถูกตัดขาขาดในสนามรบ พระองค์ได้ต่อขาให้เธอด้วยเหล็กท่อน
หนึ่ง (RV.I.112.10; 116.15; 118.8) ฤๅษี ผู้แก่งอมได้สวดอ้อนวอนขอให้พระ
องค์ช่วยชุบตนเองให้กลับเป็นหนุ่มได้สำเร็จ (RV.X.39.8)

นอกจากนี้ การเสด็จมาช่วยเหลือในยัชญพิธีก็นับว่า เป็นหน้าที่ของพระองค์
อีกประการหนึ่งเพราะพระองค์ได้รับการสวดอ้อนวอนให้มาเป็นประธานในยัชญพิธี
หลายครั้ง เช่น ที่ปรากฏในศตปถพราหมณะ (SB.XIV.1.4.12; 2.1.11-13,19;
2.2.16,20,25) และในไตติยะ อาร์ถยกะ (TA.V.1.1-7) เป็นต้น ทั้งนี้อาจ

* satam meṣānvr̥kye caksadānmr̥jrasvām tam pitāmdham
cakāra /

tasmā akṣī nāsatyā vicakṣa ādhattam dasrā bhisajā-
vanarvan //

เนื่องมาจากฉายานามว่า อวิทัยโคณะ ผู้ปกปิดความไม่สมบูรณ์ในรัชฎีของพระองค์ ก็เป็นได้ (RV. I. 34. 3)

ข. หน้าที่ของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ

วรรณคดีสมัยมหากาพย์และปุราณะระบุถึงหน้าที่ของเทพอัศวินไว้เพียง ประการเดียวคือการเป็นแพทย์ พระองค์ได้รับการยกย่องว่า เป็นแพทย์แห่งทวยเทพ ที่ประเสริฐ (bhisajām varāu: MBh. I. 3. 56; III. 123. 11; 124. 9, 12; IX. 3. 13, 26; XIII. 125. 59) ในมหากาพย์มีข้อความพรรณานถึงความสามารถ ในการรักษาโรคของพระองค์อยู่หลายตอน ตอนหนึ่งมีข้อความว่า ท้าวยูวนาสวะ ได้ตั้งครรภ์ และเมื่อถึงเวลาจะคลอด อัศวินีเหาะไต่มาตัดทำคลอดให้ เด็กที่คลอด ออกมานั้นเป็นที่รู้จักกันต่อมาในชื่อว่า มานธาดา (MBh. VII. 62. 3-4)

เพราะการเป็นแพทย์ช่วยเหลือนุชนเอง พระอินทร์จึงพยายามขัดขวางเทพอัศวินไม่ให้เข้าร่วมพิธีคัมภีร์ สมด้วยการตั้งข้อรังเกียจฐานะของแพทย์ที่เทียบเท่ากับฐานะของศูทรหรือคนรับใช้ ในโศลกที่ว่า

เทพทั้งสองเป็นแพทย์ ซึ่งมีฐานะเป็นคนรับใช้ มีความงามอันเป็นที่น่า
ปรารถนาและชอบท่องเที่ยวไปในโลกของมรรตยชน เทพทั้งสองจะ
ดูควรกับนำโสม ๗ ทัน ไคอย่างไร*

(MBh. III. 124. 12)

คัมภีร์ปุราณะก็มีข้อความระบุว่า เทพอัศวินเป็นแพทย์แห่งสวรรค์เช่นกัน มีปรากฏในข้อความตอนหนึ่งของคัมภีร์ภากาตะปุราณะ ตอนที่ฤๅษีจยวนะขอร้องให้เทพ อัศวินช่วยชุบตนเองให้กลับเป็นหนุ่มอีกครั้งหนึ่งและจะตอบแทนพระองค์ด้วยการกระทำ ให้พระองค์ได้มีสิทธิ์ในการเข้าร่วมพิธีคัมภีร์ในสมาคมของทวยเทพ ข้อความใน โศลกบทนั้นมีว่า

เทพทั้งสองผู้เป็นแพทย์ยอดเยี่ยม ทรงเห็นด้วยกับพราหมณ์จึงตรัสว่า
ตกลง ท่านผู้เจริญจงลงไปอาบนำในสระนันทเหล่านักสิทธิ์ไค

* cikitsakāu karmakarāu kāmārūpasamanvitāu /

loke carantāu martyānām katham somamihārhatāh //

เนรมิตไว*

(Bh.P.IX.3.13)

จากข้อความดังกล่าวนี้ พอที่จะสรุปได้ว่า ในสมัยพระเวทเทพอัสตินมีหน้าที่สองประการ หน้าที่ประการที่หนึ่งคือ เทพแห่งรุ่งอรุณ เป็นหน้าที่ผู้ให้แสงสว่าง หน้าที่ประการที่สองคือ แพทย์ หรือแพทย์แห่งทวยเทพ เป็นหน้าที่ในฐานะมุนยธรรมดา และถ้าจะตีความในประเด็นนี้แล้ว เทพอัสตินคงจะเป็นนักรบที่มีความสามารถต่างจากนักรบคนอื่น ๆ คือ แทนที่พระองค์จะทรงเชี่ยวชาญในการต่อสู้ พระองค์กลับมีความเชี่ยวชาญในการรักษาโรค หน้าที่นี้คงจะเป็นหน้าที่ที่แท้จริง จึงทำให้ตกทอดมาถึงสมัยหลังคือ สมัยมหากาพย์และปุราณะ และเป็นเหตุให้เกิดเรื่องราวว่า พระอินทร์ทรงรังเกียจในฐานะที่เทพอัสตินไม่เป็นนักรบตามบรรณะ แต่ไปมีอาชีพเป็นแพทย์ ซึ่งเป็นงานที่ต้องรับใช้ผู้อื่น เทียบเท่าคนในวรรณะศูทรผู้มีอาชีพเป็นกรรมกร ใช้แรงงานทำงานเพื่อรับใช้ผู้อื่นในวรรณะอื่น

* bādhamityūcaturvipramabhinandya bhiṣakatamāu /
nimajjatām bhavānasminhrade siddhavinirmite //

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำนาจและความสามารถ

เทพอัศวินีมีอำนาจที่จะบันดาลความสำเร็จให้แก่ผู้ที่สวดบูชาขอความช่วยเหลือและมีความสามารถที่จะช่วยเหลือผู้สวดบูชาพระองค์หรือผู้ที่พระองค์โปรดปรานได้อย่างน่าอัศจรรย์ อำนาจและความสามารถของพระองค์ในแต่ละสมัยมีดังนี้

ก. อำนาจและความสามารถของเทพอัศวินีในสมัยพระเวท

ในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความระบุถึงอำนาจและความสามารถของเทพอัศวินีไว้ในบทสวดบทหนึ่งว่า

ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้มีความเพิลิดเพิลินเป็นอันมาก เพื่อเกียรติยศชื่อเสียง ธิตาของสุรยเทพโคชนสุรยของพระองค์ทั้งสองที่บรรทุกความช่วยเหลือเหลือรอดประการ
ข้าแต่พระองค์ทั้งสองผู้วิบุรุษ ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ผู้เป็นนักพ้อนในเชื้อสายแห่งทวยเทพ พระองค์เสด็จมาปรากฏ ณ ที่นี้ ด้วยอำนาจทั้งหลายที่เหนือธรรมชาติ*

(RV.VI.63.5)

เนื่องจากเทพอัศวินีมีอำนาจเหนือธรรมชาตินี้เอง บทสวดหลายบทจึงพรรณนาถึงอำนาจและความสามารถของพระองค์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น พระองค์สามารถแปลงกายได้หลายอย่าง (RV.I.117.9) ทรงพลังกำลังมาก (RV.VI.62.5) ทรงช่วยให้โคที่เป็นหมันมีน้ำนมได้ (RV.I.112.3) เช่น ทรงช่วยสัตว์ผู้เดินทางไกลและหิวกระหายน้ำเป็นอย่างยิ่ง ได้ดื่มน้ำนมจากแม่โคของเขาที่เป็นหมัน (RV.I.116.22) ที่พระศระวัสและเอาชิชะผู้เป็นนายพาณิชได้เดินทางไกลและหิวกระหายน้ำเป็นอย่างยิ่งได้สวดบูชาเทพอัศวินี พระองค์ได้ช่วยให้เมฆหลังเป็นน้ำฝนหวนมาประทานแก่พวกเขา (RV.I.112.11) ในคัมภีร์อถรรพเวทและโตตเรยะ -

* adhi śriye duhitā sūryasya ratham tasthāu purubhujā
śatotiṃ /
pra māyābhir māyina bhūtamatra narā nrtū janiman-
yajñīyānām //

พราหมณ์มีข้อความกล่าวว่า เทพอัศวินเป็นแพทย์แห่งสวรรค์ เป็นผู้พิทักษ์ความเป็นอมตะและเป็นผู้ช่วยเหลือผู้สาวค่อนวอนให้รอดตาย(AV.VII.53.1; TB.III.1.2.13)

นอกจากอำนาจที่เหนือธรรมชาติแล้ว เทพอัศวินยังมีผลงานทางความสามารถในการช่วยเหลือที่คึกคักอีก จนได้รับยกย่องว่า พระองค์ทรงเป็นผู้ประทานความช่วยเหลือที่รวดเร็วที่สุดและทรงมีความสามารถช่วยคนให้พ้นจากความทุกข์ทรมานในเรื่องทั่ว ๆ ไป (RV.I.112.2; 118.3) บุคคลต่าง ๆ ที่ตกอยู่ในอันตรายจะสวดบูชาขอความช่วยเหลือจากพระองค์เสมอและพระองค์จะเสด็จมาประทานความช่วยเหลือตามที่เขาเหล่านั้นประสงค์เช่น ฤๅษีเระกะ ถูกทำร้ายบาดเจ็บ ถูกมัดแช่น้ำอยู่ 9 วัน 10 คืน พระองค์ทรงช่วยยกเขาขึ้นมาจากน้ำเสมือนตักน้ำโสมด้วยทัพพี (RV.I.112.5; 116.24) ตั้งข้อความในบทสวดที่ว่า

พระองค์ทรงส่ง ทรงยกเระกะผู้ถูกมัดอยู่ในกระแสดิ้น ผู้ถูกแทงได้รับบาดเจ็บและถูกมัดจมอยู่ในน้ำ 9 วัน 10 คืนเพราะโศครายขึ้นมาเสมือนตักน้ำโสมขึ้นมาด้วยทัพพี

(RV.I.116.24)

ฤๅษีบุตรของตุคระถูกบีดาทอดทิ้งไว้กลางมหาสมุทร พระองค์ทรงช่วยเหลือเขาด้วยเรือที่มีรอยฝีพาย (RV.I.116.3-5; 112.20) ฤๅษีอัตรีสัปตวัธริกับเพื่อนร่วมทางได้พลัดตกลงไปในบ่อเพลิงเพราะเล่ห์กลของพวกปีศาจ พระองค์ได้นำพวกเขาขึ้นมาสู่ลมเย็นและสดชื่น ป้องกันพวกเขาให้พ้นจากเปลวไฟและให้มีพลังกำลังแข็งแรงอย่างคนหนุ่ม บางบทสวดมีข้อความกล่าวว่า พระองค์ได้ช่วยฤๅษีผู้นี้ให้รอดพ้นจากความมืดหรือได้ช่วยให้รอดพ้นจากเงอมมือของหมาป่า (RV.I.112.7, 16; 116.8; X.30.3) ฤๅษีวันทนะผู้ประสบความทุกข์พลภาพและความหายนะ พระองค์ได้ช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์พลภาพและนำมาสู่แสงอาทิตย์เหมือนตายแล้วเกิดใหม่ (RV.I.112.5;

* daśarātrīrasivenā nava dyūnavaddham śnathitamapsvam'tah /
viprutam rebhamudani pravṛktamunninyathuḥ somamiva

sruvena //

116.11; 117.5; 118.6; 119.6-7; X.39.8)

นอกจากประทานความช่วยเหลือให้พ้นจากภัยอันตรายแล้ว เทพอัสวินยังได้
รับการสวดอ้อนวอนขอประทานทรัพย์สินสมบัติอีกด้วย เช่น พระองค์ได้รับการสวด เชื้อ
เชิญให้มาสู่บ้านวันละสามครั้งพร้อมทั้งขอให้พระองค์ทรงนำทรัพย์สินสมบัติที่นายอินดีมาประ
ทานแก่ผู้สวดบูชา (RV.I.34.4-5) และขอให้ท่านโศกทรัพย์ไม่ว่าจากสวรรค์หรือมหา
สมุทรมาวางไว้รอบ ๆ ผู้สวดบูชาด้วย ดังข้อความในบทสวดที่ว่า

ข้าแต่เทพอัสวินทั้งสอง ผู้ประทานความช่วยเหลือที่นำอัสจรรย ผู้บรรพ
ทรัพย์สมบัติไว้ในรถ ขอพระองค์โปรดนำอาหารทั้งหลายไปให้แก่พระเจ้า
สุทาสเกิด

ขอพระองค์โปรดวางโศกทรัพย์อันเป็นที่น่าปรารถนาอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะจาก
สวรรค์หรือจากมหาสมุทรไว้รอบ ๆ พวกเราเกิด *

(RV.I.47.6)

นอกจากนี้แล้ว ยังมีความช่วยเหลืออีกหลายประการที่พระองค์ประทานให้แก่ผู้สวด
อ้อนวอน เช่น ประทานทรัพย์สินสมบัติและหมู่เพื่อนที่รักแก่สุจันติ (RV.I.112.7)
ประทานม้าขาวที่แข็งแรงองไว ที่ไม่มีมาใดเทียบได้ให้แก่เบทุ ม้านช่วยให้เบทุชนะ
ในการรบและได้รับรางวัลมากมาย (RV.I.116.6)

นอกจากทรัพย์สินสมบัติแล้ว เทพอัสวินยังประทานความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ
อีกหลายประการ เช่น ได้ประทานสามี่แก่นางโศษาผู้เติบโตมาในบ้านของบิดา (RV.I.
117.7; X.39.3-6; 40.6) ทรงช่วยเหลือในการพ่นที่อัชคและประทานกำลัง
ในการสงคราม (RV.I.112.24) ทรงช่วยคุ้มครองด้านเกษตรกรรม (RV.I.117.
21; AV.III.10.6,12; SB.III.2.2.12) และทรงประทานพรแก่ผู้สวดบูชา
พระองค์ด้วยการให้เขามีอายุยืนยาว มีนัยน์ตาดี พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ ปราศจากศัตรู
ร่ำรวยและมีลูกหลานมากมาย (RV.I.34.11; 116.7; VIII.8.13)

* sudāse dasrā vasu bibhatā rathe prkṣo vahatamaśvinā /
rayim samudrāduta vā divasparyasme dhattam puru-
sprham //

นอกจากบุคคลและเรื่องราวที่ยกมาข้างต้นแล้ว ยังมีบุคคลอีกจำนวนมาก
ที่ระบุว่า ได้รับการช่วยเหลือจากเทพอัศวิน*

ข. อำนาจและความสามารถของเทพอัศวินในสมัยมหากาพย์และปุราณะ
อำนาจและความสามารถของเทพอัศวินไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัย
พระเวทเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการรักษาโรคของพระองค์นั้น
กล่าวอยู่เสมอ เช่น ตอนหนึ่งในมหากาพย์มีข้อความว่า

โรคนัยไม่พึงมีแก่ผู้สวดสรรเสริญเทพอัศวินทั้งสอง**

(MBh.I.150.81)

และในอีกตอนหนึ่งมีข้อความกล่าวว่า เทพอัศวินทรงช่วยรักษาอุปมันยูที่ตาบอดและตก
อยู่ในบ่อแห่งหนึ่งให้หายเป็นปกติเพราะสวดอ้อนวอนพระองค์ (MBh.I.3.55-56)

อำนาจและความสามารถของเทพอัศวินจัดเป็นอำนาจที่นอกเหนือธรรมชาติ
และถ้าจะตีความในทางประวัติศาสตร์แล้ว เทพอัศวินคงจะเป็นแพทย์ของชนชาว
อินเดียบุราณ ผู้มั่งคั่ง ผู้มีใจโอบอ้อมอารี มีเมตตากรุณาและบำเพ็ญกรณียกิจในการ
ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ผู้ตกทุกข์ได้ยากด้วยการนำความอุดมสมบูรณ์และความมีชีวิตใหม่
มาสู่เขาเหล่านั้น

*ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก.

** syād aśvināu ca parikūṭayato na rāgaḥ /

คุณสมบัติพิเศษของเทพอัศวิน

เทพอัศวินมีคุณสมบัติพิเศษประการหนึ่งที่แตกต่างจากเทพองค์อื่น ๆ และเป็นคุณสมบัติที่มีระบุไว้เฉพาะในสมัยพระเวทเท่านั้น คุณสมบัติพิเศษนี้คือ ความเกี่ยวข้องกับน้ำผึ้ง เทพอัศวินโปรดปรานน้ำผึ้งมากที่สุด ทรงคัมน้ำผึ้งเป็นนิจ จนกระทั่งได้รับฉายานามว่า มธุปะ ผู้คัมน้ำผึ้ง (RV.IV.43.4-5) บทสวดในคัมภีร์พระเวทมีข้อความระบุถึงพระองค์ว่า มีความเกี่ยวข้องกับน้ำผึ้งในลักษณะต่าง ๆ เช่นระบุว่า เทพอัศวินเป็นเทพที่มีผิวสีน้ำผึ้ง (madhuvāna: RV.VIII.26.6) เป็นผู้โปรดปรานน้ำผึ้ง (SB.XIV.1.4.3) เป็นผู้ให้น้ำผึ้งแก่ตัวผึ้ง (RV.I.112.21; X.40.6; AV.IX.I.16-19) ดังข้อความในบทสวดที่ว่า

พระองค์ทรงนำน้ำผึ้งอันเลิศรสมาประทานแก่หมู่ผึ้งด้วยความช่วยเหลือ
เหล่าใด ข้าแต่เทพอัศวินทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมาในทันที
ทันใด ด้วยความช่วยเหลือเหล่านั้นเถิด *

(RV.I.112.21)

แม้แต่รถทรงของเทพอัศวินก็บรรทุกน้ำผึ้ง (RV.I.34.2) พาหนะที่ใช้เทียมรถของพระองค์เช่นนกก็ขุมไปค้วนน้ำผึ้ง (drtim madhumantam: RV.IV.45.3-4) และบทสวดบางบทมีข้อความเปรียบเทียบเทพอัศวินว่าเป็นเสมือนตัวผึ้ง (RV.X.106.10)

นอกจากนี้ ในรัชฎพิธีวงสรวงเทพอัศวินจะต้องเกี่ยวข้องกับน้ำผึ้งด้วยเสมอ เช่น ผู้สวดบูชาจะเชื้อเชิญพระองค์ให้ประกอบยัชฎพิธีค้วนน้ำผึ้ง (RV.I.34.3; 47.4) และผู้บูชาจะต้องถวายเครื่องสังเวทพระองค์ค้วนน้ำผึ้ง ดังข้อความในบทสวดที่ว่า

ข้าแต่พระนาสัทยะทั้งสอง ขอพระองค์โปรดเสด็จมา พวกเรากำลังถวาย
เครื่องสังเวทอยู่ ขอพระองค์โปรดคัมน้ำผึ้งถวายพระโอสฐ์ที่ลมรสหวาน**

(RV.I.34.10)

* madhu priyam bharatho yatsaradbhyastābhirū ūtibhir-
asvinā gatam /

** ā nāsatyā gacchatam hūyate havirmadhvaḥ pibatam
madhupebhirāsabhiḥ /

พราหมณ์ผู้เชื่อเชิญเทพอัศวินได้รับสมญานามว่า ผู้มีมือเป็นน้ำผึ้ง (RV.X.41.3)
 ประตักที่ใช้ประพรมในรัชฎพิธีของพระองค์ทำด้วยน้ำผึ้ง (RV.I.112.3; 157.4)

ความเกี่ยวข้องนี้เป็นพิเศษกับน้ำผึ้ง หรือการที่ทรงมีน้ำผึ้งมากมายจนดู
 เสมือนว่า เทพอัศวินทรงเนรมิตน้ำผึ้งขึ้นมาได้เองนั้น มีเรื่องราวกล่าวไว้ในคัมภีร์
 พระเวทตอนหนึ่ง (RV.I.116.12; SB.IV.1.5.17-18; XIV.1.4.12) ว่า
 เทพอัศวินมีมรุติยาซึ่งทรงเล่าเรียนมาจากฤๅษีทัญยหรือทัญญจะผู้เป็นบุตรของ
 อถรรพวัน เรื่องราวมีว่า ฤๅษีทัญยได้เล่าเรียนวิชา มรุติยา อันเป็นศาสตร์ลึกลับ
 จากพระอินทร์และพระอินทร์มีข้อแม้ในการสั่งสอนวิชานี้ว่า ฤๅษีจะนำไปสั่งสอนต่อให้
 แก่ผู้ใดมิได้ หากนำไปสอนต่อให้ผู้อื่นแล้วศิระษะของฤๅษีจะต้องขาดกระเด็น เทพ
 อัศวินได้หาวิธีแก้ไขปัญหานี้ด้วยการตัดศิระษะจริงของฤๅษีออกก่อนแล้วเอาหัวม้ามาวาง
 แทน คึงข้อความในบทสวดที่ว่า

ควยหัวแห่งมา ทัญยผู้สืบเชื้อสายจากอถรรพวันได้สอนมรุติยาแก่พระ
 องค์ทั้งสอง*

(RV.I.116.12)

ในขณะที่ฤๅษีสอนวิชามรุติยาให้แก่เทพอัศวินนั้น ศิระษะมาของฤๅษีก็ขาดกระเด็น ศิระษะ
 จริงได้กลับมาอยู่แทนที่ดังเดิม นับแต่นั้นมาเทพอัศวินก็มีวิชามรุติยาซึ่งเป็นวิชาที่บอก
 ถึงแหล่งที่อยู่ของเหล่าน้ำผึ้งของเทพวษัตถุ

ในบทสวดบางบท (RV.I.112.11; 116.7; 117.6) มีข้อความกล่าว
 ว่า เทพอัศวินประทานพรและทรงปกป้องรักษากษัตริย์แห่งครอบครวัษระเป็นเหตุให้
 เหล่าร้อยตุ่มไหลออกมาจากก้นม้าตัวที่แข็งแรง เสมือนรินน้ำจากเครื่องกรองน้ำ

คุณสมบัติพิเศษของเทพอัศวินนี้ ถ้าจะตีความแล้วเทพอัศวินคงจะเป็นวีรบุรุษ
 ผู้โปรดปรานการคัมเหล่าน้ำผึ้งมากและเป็นผู้มีความสามารถในการปรุงเหล่าน้ำผึ้งควย

* dadhyañ ha yanmadhvātharvano vāmasvasya śīrṣṇā pra
 yadimuvāca /